

การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาโครงการ The Advancement of Culture Residency เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาโครงการสร้างสรรค์ เชิงวัฒนธรรมในอนาคต

Cultural Exchange through Performing Arts: A Case Study of
The Advancement of Culture Residency as a Guideline
for Future Creative Cultural Project Development

รัตน์ะ พูนเกษม

การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาโครงการ The Advancement of Culture Residency เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาโครงการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในอนาคต Cultural Exchange through Performing Arts: A Case Study of The Advancement of Culture Residency as a Guideline for Future Creative Cultural Project Development

รัตน์ะ พูนเกษม

นักวิชาการอิสระ

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านศิลปะในโครงการ The Advancement of Culture Residency ประเทศอินโดนีเซีย 2. ศึกษาความคาดหวังแรงจูงใจ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ 3. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอแนวทางในการพัฒนาโครงการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในอนาคต กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เข้าร่วมโครงการประจำปี 2024 จำนวน 16 คน ได้แก่ โปแลนด์ 1 คน เนเธอร์แลนด์ 1 คน มาเลเซีย 1 คน โคลอมเบีย 1 คน เอกวาดอร์ 1 คน ไทย 1 คน และอินโดนีเซีย 10 คน งานวิจัยชิ้นนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษา และวิเคราะห์ด้วยการจัดกลุ่มคำ (Content Analysis) ผลการศึกษาพบว่า 1. รูปแบบการจัดกิจกรรมหลักคือ ระบายหน้ากากโลซารี ของชุมชนโลซารี เมืองซีเรบอน ขวาทะวันตก ประเทศอินโดนีเซีย 2. ความคาดหวังของผู้เข้าร่วมโครงการนี้ สอดคล้องกับแนวคิดความมุ่งมั่นในตัวเอง ที่ต้องการมีอิสระในการเลือกใช้ชีวิต ต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น และความต้องการมีความรู้สึกประสบความสำเร็จ 3. การพัฒนาโครงการในลักษณะนี้ ต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ร่วมกับแนวทางการใช้สถานที่ที่เป็นฐาน ต้องอาศัยความพร้อมของชุมชน ตลอดจนต้องเข้าใจบริบทของผู้เข้าร่วมโครงการที่มีความหลากหลาย ทั้งภาษา ความเชื่อ วัฒนธรรม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม กรณีศึกษาโครงการ The Advancement of Culture Residency นับเป็นพื้นที่ปลอดภัยในการสำรวจตัวตน สร้างตัวตน และสร้างความเข้าใจต่อผู้คนในสังคม และเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการสร้างสำนักทางวัฒนธรรมของคนภายในและภายนอกชุมชน

คำสำคัญ: การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม การมีส่วนร่วม กระบวนการสอน ระบายหน้ากาก

Abstract

This research aims to examine the structure and impact of cultural exchange activities facilitated through the Advancement of Culture Residency program in Indonesia. The research objectives are threefold: 1. to investigate the format of cultural exchange through art within the residency program; 2. to explore the expectations, motivations, and participatory behaviors of the program's participants; and 3. to analyze findings and propose guidelines for the development of future creative cultural initiatives. The study employs a qualitative case study methodology, with content analysis used for data interpretation. The sample group consists of 16 participants from the 2024 residency cohort, including representatives from Poland, the Netherlands, Malaysia, Colombia, Ecuador, Thailand, and Indonesia. Findings indicate that the primary activity of the residency centered around the traditional Losari mask dance of the Losari community in Cirebon, West Java. Participants' expectations reflect key principles of self-determination theory, the desire for autonomy, meaningful interpersonal connections, and a sense of competence. Furthermore, the study emphasizes that successful development of such programs requires an integrated approach to place-based learning, community-engaged, and sensitive to the diverse linguistic, cultural, and belief systems of participants. The Advancement of Culture Residency functions as a safe and inclusive space for identity exploration, intercultural dialogue, and mutual understanding. As such, it presents a valuable model for fostering cultural consciousness both within and beyond local communities.

Keywords: Cultural exchange, Participation, Teaching process, Mask dance

บทนำ

ศิลปะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารระหว่างมนุษย์ โดยมีบทบาทในการเชื่อมต่อบุคคลในสังคมที่มีความหลากหลายทางภาษา ความเชื่อ ความสนใจ และวัฒนธรรมที่ในหลายประเทศศิลปะและวัฒนธรรมถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นการปลูกฝังให้เยาวชนและประชาชนทั่วไปมีความภาคภูมิใจและหวงแหนในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น ทั้งนี้ การพัฒนาควรเริ่มต้นจากการรักษาภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมาซึ่งรวมถึงความรู้ทักษะ และประวัติศาสตร์ที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดไว้อย่างลึกซึ้งคำว่า “ศิลปะ” สามารถแตกแขนงไปในหลายประเภท เช่น นาฏศิลป์ ดนตรี จิตรกรรม เป็นต้น ศิลปะเป็นการแสดงออกของพฤติกรรมที่ถูกสร้างและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความเจริญก้าวหน้าและช่วยสร้างความกลมเกลียวในสังคม ศิลปะจึงไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของงามและความคิดสร้างสรรค์เท่านั้น แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและแสดงถึงมรดกที่ยังคงตกทอดในสังคม แม้จะผ่านไปหลายยุคหลายสมัยก็ตาม (ประติมา ธัญบุรณ์ตระกูล และคณะ, 2560) ในปัจจุบันมีการจัดโครงการที่มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมโดยใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือ ทั่วโลก เช่น โครงการวัฒนธรรมชุมชนเป็นการพัฒนากิจกรรมในลักษณะหลักสูตรท้องถิ่นที่เกิดขึ้นจากคนในชุมชนเอง โดยยึดตามเอกลักษณ์ชุมชนนั้น ๆ เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับมรดกและคุณค่าของบรรพบุรุษ ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จของชุมชน

โครงการปฏิบัติการชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือในการจัดการปัญหาเฉพาะเจาะจง โดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรม ในการสื่อสารประเด็นปัญหาผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น ละครเวที รายการโทรทัศน์ เป็นต้น และโครงการศิลปะชุมชน ซึ่งนำ ศิลปะแขนงต่าง ๆ ทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม ดนตรี ละคร และเรื่องเล่า มาใช้เพื่อสะท้อนสถานการณ์ในสังคมในแต่ละ ช่วงเวลา โดยมีเป้าหมายใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการขัดเกลาจิตใจและสร้างประสบการณ์ร่วมกันของคนในสังคม (ประติมา ธิ์นบุญรัตน์ตระกูล และคณะ, 2560)

ในงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งวิเคราะห์ข้อมูลจากกรณีศึกษาโครงการ The Advancement of Culture Residency หรือ โครงการศิลปินพำนักเพื่อการส่งเสริมวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการบูรณาการมรดกทางวัฒนธรรมของ ประเทศอินโดนีเซียให้เกิดขึ้นภายในพื้นที่ท้องถิ่น ในปี พ.ศ. 2567 โครงการครั้งที่ 1 ได้เปิดรับสมัครศิลปินจากทั่วโลก โดยมีการแบ่งประเภทผู้เข้าร่วมโครงการเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เข้าร่วมโครงการชาวต่างชาติ ผู้เข้าร่วมโครงการสัญชาติ อินโดนีเซีย และผู้เข้าร่วมโครงการจากชุมชน โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม วิจิตรศิลป์ และเทคโนโลยีของประเทศอินโดนีเซียผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนต้องใช้เวลา 1 เดือนในโครงการ เพื่อฝึกฝนกิจกรรม ตามประเภทที่ได้เลือกไว้ โดยมีการแบ่งกิจกรรมเป็น 3 ประเภทและจัดใน 3 เมืองต่าง ๆ ได้แก่ 1. ประเภทดนตรี ณ เมืองรีเยา (Musicalization of Pantun and Oral Traditions in Riau) 2. ประเภทนาฏศิลป์ การเต้นรำหน้ากาก โลซารี (Losari mask dance in Cirebon) ณ เมืองซีเรบอน 3. ประเภทกีฬาพื้นถิ่นศิลปะการยิงธนูแบบดั้งเดิมของชาวชาว (Jemparangan in Yogyakarta) ณ เมืองยอกยาคารตา (Tito, 2024)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในโครงการตลอดระยะเวลา 1 เดือน และ ทำการวิเคราะห์ความคาดหวัง แรงจูงใจ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาโครงการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในอนาคต โดยโครงการดังกล่าวมีความสำคัญในการ สร้างโอกาสสำหรับการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและพัฒนาความสามารถทางศิลปะแขนงต่าง ๆ ตลอดจนเสริมสร้างการเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในชุมชนและศิลปินนานาชาติ ซึ่งช่วยสนับสนุนการเติบโตของวงการศิลปะและส่งเสริมการรับรู้ศิลปะ ท้องถิ่นในระดับนานาชาติ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบกรณีศึกษา โดยมุ่งเน้นการสัมภาษณ์ทั้งแบบเดี่ยวและ แบบกลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสังเกต การบันทึกเหตุการณ์ การสะท้อนคิด และการมีส่วนร่วมด้วยตนเอง โดยเน้น ไปที่ผู้เข้าร่วมโครงการในประเภทนาฏศิลป์ ได้แก่ การเต้นรำหน้ากากโลซารี (Losari mask dance) ณ เมืองซีเรบอน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านศิลปะในโครงการ The Advancement of Culture Residency ประเทศอินโดนีเซีย
2. เพื่อศึกษาความคาดหวัง แรงจูงใจ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ The Advancement of Culture Residency ประเทศอินโดนีเซีย
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอแนวทางในการพัฒนาโครงการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในอนาคต

ขอบเขตงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาของงานวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้วิเคราะห์ผ่านกรณีศึกษาโครงการ The Advancement of Culture Residency ที่จัดขึ้น

ณ ประเทศอินโดนีเซียในปี พ.ศ. 2567 มุ่งเน้นการศึกษากิจกรรมประเพณีนาฏศิลป์ โดยเฉพาะการเต้นรำหน้ากากโลซารี (Losari Mask Dance) ณ เมืองซีเรบอน ซึ่งแบ่งประเด็นสำคัญในสามด้าน ได้แก่ 1. รูปแบบการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ภายใต้โครงการ 2. แรงจูงใจ ความคาดหวัง และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งชาวอินโดนีเซียและชาวต่างชาติ 3. แนวทางในการพัฒนาโครงการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในอนาคต

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยคือผู้เข้าร่วมโครงการ The Advancement of Culture Residency ประจำปี พ.ศ. 2567 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เข้าร่วมโครงการในกิจกรรมประเพณีนาฏศิลป์ การเต้นรำหน้ากากโลซารี (Losari Mask Dance) ณ เมืองซีเรบอน จำนวน 16 คน ประกอบด้วยผู้เข้าร่วมจากประเทศโปแลนด์ จำนวน 1 คน เนเธอร์แลนด์ จำนวน 1 คน มาเลเซีย จำนวน 1 คน โคลอมเบีย จำนวน 1 คน เอกวาดอร์ จำนวน 1 คน ไทย จำนวน 1 คน และอินโดนีเซีย จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และเลือกจากผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมโดยตรงในระยะเวลาการเป็นศิลปินพำนัก 1 เดือน พร้อมทั้งดำเนินการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์แบบรายบุคคล กลุ่มสนทนา การสังเกตการณ์ และการมีส่วนร่วมของผู้วิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แนวทางการวิจัยกรณีศึกษา โดยมุ่งศึกษาประสบการณ์และปรากฏการณ์ในบริบทเฉพาะของโครงการ The Advancement of Culture Residency เน้นการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจและวิเคราะห์การตีความของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้เข้าร่วมโครงการประจำปี พ.ศ. 2567 จำนวน 16 คน

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบรายบุคคล

เป็นวิธีการวิจัยที่ใช้การพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนอย่างละเอียด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับประสบการณ์ ความคิดเห็น มุมมองส่วนบุคคลในประเด็นที่ศึกษาผ่านการถามคำถามที่เปิดกว้างและสามารถกระตุ้นให้ผู้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลในเชิงลึกได้โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ได้แก่ การออกแบบคำถามอย่างรอบคอบ เพื่อให้สามารถสำรวจประเด็นอย่างละเอียดการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้และประสบการณ์ตรงกับประเด็นวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ การดำเนินการสัมภาษณ์ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกผ่อนคลายและสามารถเปิดเผยความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่การบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งการบันทึกเสียงและการจดบันทึก การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อหาประเด็นหลักที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริงในบริบทของกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา โดยมีการสังเกตพฤติกรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

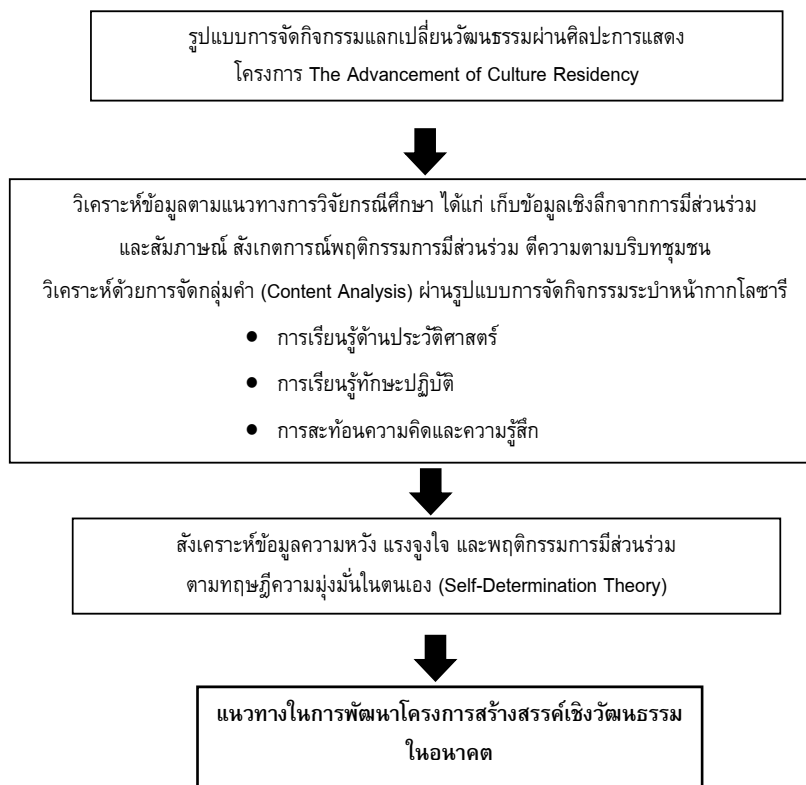
2. ขั้นตอนการดำเนินการ

ผู้วิจัยศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและกิจกรรมในโครงการ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกกระบวนการในพื้นที่ศึกษา ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้ช่วยให้สามารถเก็บข้อมูลจากประสบการณ์ตรง และบันทึกอย่างเป็นระบบ ตลอดจนรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลสะท้อนคิดของผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ผลกระทบและความหมายที่ได้จากข้อมูล เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการสะท้อนความคิดถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความหมายและเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลภาคสนาม ณ เมืองซีเรบอน ประเทศอินโดนีเซีย เกี่ยวข้องกับการศึกษาผู้คนและสภาพแวดล้อมในพื้นที่จริง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนถึงบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้กระบวนการรวบรวมข้อมูลและการจัดกลุ่มคำ (Content Analysis) โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่มีความคล้ายคลึงกัน พร้อมทั้งค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน เมื่อได้กลุ่มข้อมูลตามประเภทแล้ว จึงนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์และตีความเพื่อสังเคราะห์กรณีศึกษาของโครงการนี้ และแสดงผลตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย การจัดกลุ่มคำเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหาเป็นวิธีการสำคัญในการจัดระเบียบเนื้อหาของงานวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งจากบทสัมภาษณ์และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมาในปริมาณมาก วิธีการนี้ช่วยในการสังเคราะห์ข้อมูลและระบุข้อความที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในบริบทที่ศึกษา นำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งและแม่นยำ การใช้วิธีการจัดกลุ่มคำ (Content Analysis) จึงเป็นวิธีหลักในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพ (จำเนียร จวงตระกูล และนวิสนันท์ วงศ์ประสิทธิ์, 2562)

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านศิลปะการแสดง กรณีศึกษาโครงการ The Advancement of Culture Residency เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาโครงการสร้างสรรค์ เชิงวัฒนธรรมในอนาคต สามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นหลักได้แก่ รูปแบบการจัดกิจกรรม ความคาดหวัง แรงจูงใจ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมแนวทางในการพัฒนาโครงการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในอนาคต

1. รูปแบบการจัดกิจกรรม

ระบำหน้ากากโลซารี (Topeng Losari) เป็นการแสดงเต้นรำที่ใช้อุปกรณ์หน้ากากเป็นหลัก ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนได้ฝึกฝนการแสดงประกอบอุปกรณ์หน้ากาก (Topeng) และผ้าคาดเอว (Sampur) รวมทั้งได้เรียนรู้การจัดทำอุปกรณ์หน้ากากขึ้นมา ด้วยตนเอง ตลอดการเข้าร่วมกิจกรรม 1 เดือน สามารถสรุปโมเดลได้ ดังนี้

1.1 การเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์

ระบำหน้ากากในรูปแบบของโลซารี เป็นศิลปะการแสดงที่มีประวัติยาวนานมากกว่า 400 ปี โดยมีต้นกำเนิดจากพระยาโลซารี หรือ เจ้าชายอังกะวิจายา (Pangeran Losari Angkawijaya) เชื้อสายของสุลต่านแห่งเมืองซีเรบอน ในชวาตะวันตก เจ้าชายละทิ้งชีวิตในวังเพื่อถือสันโดษและอพยพไปอยู่ที่หมู่บ้านดาซา โลซารี กิดุล (Dasa Losari Kidul) ในเขตโลซารี (Losari) เมืองซีเรบอน (Cirebon) ประเทศอินโดนีเซีย และได้สิ้นชีวิต ณ ที่แห่งนี้ ปัจจุบันร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของท่านยังคงปรากฏให้เห็นในสถานที่แห่งนี้ (Residency participant 2024, 2024)

ซีเรบอน เป็นพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมผสมผสานระหว่างชวา พุทธ-ฮินดู และอิสลาม โดยมีวัฒนธรรมชวาเป็นรากฐานสำคัญ ในประวัติศาสตร์มีการเผยแผ่ศาสนาอิสลามผ่านงานศิลปะอย่างงดงาม โดยมีเจ้าชายอังกะวิจายาหรือเจ้าชายโลซารี เป็นบุคคลสำคัญบุคคลในการริเริ่มสร้างสรรค์การแสดงระบำหน้ากากโลซารีการแสดงชุดนี้ได้สอดแทรกแนวคิดและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม และเรื่องราวของการสื่อสารจิตวิญญาณสู่พระเจ้า (Residency participant 2024, 2024) ผู้เข้าร่วมโครงการไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามแผนการที่จัดเตรียมไว้ แต่ยังได้รับการส่งเสริมให้เข้าใจถึงแก่นแท้และรากเหง้าของการแสดงช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในทุกมิติของการเรียนรู้ เชื่อมโยงไปสู่ความภูมิใจและเป็นแรงบันดาลใจในการฝึกฝนการเต้นรำ ตัวอย่างการสื่อสารเรื่องการรับมรดกทางวัฒนธรรมของครุณานี ครูผู้เป็นหลักในการสืบทอดระบำหน้ากากในรูปแบบของโลซารี

“ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ต้องยอมรับผลของการเลือกเส้นทางนี้ และต้องมีความมุ่งมั่นอย่างสูงในการแบกรับหน้าที่ต่อไป...”

คำสั่งเสียของบรรพบุรุษนี้กลายเป็นแรงผลักดันที่ทำให้ครุณานียืนหยัดในเส้นทางของศิลปะระบำหน้ากากจวบจนปัจจุบัน ครุณานีรักษาศิลปะโลซารีด้วยหัวใจที่หนักแน่นและไม่เปลี่ยนแปลง (Residency participant 2024, 2024)

1.2 การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติ

การเรียนรู้ทักษะปฏิบัติระบำหน้ากากโลซารี เป็นอีกหนึ่งหัวใจสำคัญที่ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถเรียนรู้ จดจำ และปฏิบัติได้อย่างชำนาญแม้มีพื้นฐานที่ต่างกัน ประสบการณ์จากการฝึกฝน 1 เดือนสามารถสรุปข้อสังเกตได้ 3 ประเด็นหลักดังนี้

1) การใช้ร่างกายเป็นศูนย์กลาง

การฝึกเบื้องต้นเป็นการเตรียมร่างกายอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อกระตุ้นการรับรู้ของร่างกายตั้งแต่กล้ามเนื้อเล็กไปจนถึงมัดใหญ่ รวมถึงการยืดเหยียด การฝึกแรงต้าน การเดินเพื่ออบอุ่นร่างกาย และการเปิดพื้นที่ให้เคลื่อนไหวอย่างอิสระ การเตรียมร่างกายนี้ยังเป็นช่วงเวลาที่ช่วยสร้างความใกล้ชิดระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการและครูผู้สอน

2) รายละเอียดของท่ารำ

หลังจากได้รับถ่ายทอดท่ารำเกือบทั้งหมดแล้ว ครูเริ่มสังเกตรายละเอียดเล็ก ๆ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้พัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น เช่น การจัดวางมือและใบหน้า องค์ประกอบของการวางเท้า ความเรียบร้อยระหว่างการเปลี่ยนท่ารำ จังหวะ และการถ่ายน้ำหนักร่างกาย เป็นต้น ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการส่งเสริมความมั่นใจและถูกฝึกให้มีความสง่างามในตนเองมากยิ่งขึ้นและมีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น

3) จิตวิญญาณ

ในระหว่างการฝึกฝน ครูได้เล่าถึงภูมิหลังและประวัติศาสตร์ของการแสดง เพื่อให้ผู้แสดงสามารถสร้างความเชื่อมโยงกับสิ่งที่ตนเองกำลังปฏิบัติ การทราบถึงประวัติศาสตร์ในเชิงลึกช่วยเสริมสร้างพลังภายในให้กับผู้แสดง ทำให้พวกเขาสามารถปลดปล่อยอารมณ์และความรู้สึกออกมาได้อย่างมีเสน่ห์และทรงพลัง (Residency participant 2024, 2024)

“Topeng Losari เป็นการเต้นรำที่เหนื่อย อัตราการเต้นของหัวใจค่อนข้างสูงแต่ภายใต้หน้ากากนั้นต้องแสดงออกให้ดูผ่อนคลาย ต้องตระหนักไว้ในตนเองเสมอว่ากำลังทำอะไร และในฐานะผู้เรียนที่อาจจะไม่ได้ทำได้ดี แต่แค่พยายามทำให้ดีที่สุดในแต่ละวันโดยไม่กังวลว่าผู้อื่นจะมองอย่างไร เต้นรำให้สอดคล้องกับเสียงดนตรีในหัวใจ นั่นคือการแสดงที่ประสบความสำเร็จในความคิดของฉัน...” (ผู้เข้าร่วมโครงการคนที่ 5)

การสร้างสรรค์การแสดงนี้มีการประยุกต์แนวคิดจากศาสนาฮินดูและพุทธ เช่น ท่า “กาเลอง” (Galeong) เจ้าชายโลซาริได้ผสมแนวคิด “แปดทิศ” หรือ อัชตาคินา (Astaghina) ในศาสนาฮินดู-พุทธรู้จักกันในชื่อ อัชตาดิคปาลกะ (Astadikpalaka) หรือ เทวตา นาคะ สังคะ (Dewata Nata Sanga) และการเคลื่อนไหวเป็นวงกลมในท่ากาเลอง มีความคล้ายคลึงกับ ประทักษิณะ ปะ (Pradakshina Patha) หรือทักษิณาวัตร (Taksinawat) พิธีกรรมการเวียนรอบสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 3 รอบ เพื่อแสดงความเคารพ ซึ่งพบในศาสนาพุทธ-ฮินดู ระบำหน้ากากโลซาริ นอกจากจะเต็มไปด้วยสุนทรียศาสตร์ทางศิลปะการแสดงแล้ว ศิลปะการเต้นรำยังซ่อนเร้นเรื่องราวเบื้องหลังการเคลื่อนไหวทุกท่วงท่า ซึ่งมีประวัติความเป็นมาและบุคคลสำคัญในอดีตที่ได้คิดค้นและให้ความหมายไว้ในเชิงลึก เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจถึงโครงสร้างของการแสดงและสามารถรับรู้ถึงสิ่งที่เรียกว่า “จิตวิญญาณของศิลปะ” อย่างแท้จริง (Residency participant 2024, 2024) ศิลปะการแสดงและประเด็นเกี่ยวกับพิธีกรรมมีความเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้งในหลายพื้นที่ เพราะมีความสัมพันธ์กับการกำเนิดและพัฒนาของสิ่งต่าง ๆ ในสังคม โดยทั่วไปแล้วการแสดงที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมมักมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การดำเนินชีวิตในกลุ่มสังคมนั้นเป็นไปอย่างราบรื่น หรือเพื่อสื่อถึงการเปลี่ยนผ่านสถานะบางประการ ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน สะท้อนถึงอุดมคติทางสังคม เนื่องจากพิธีกรรมในหลายครั้งมักเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ และเต็มไปด้วยความซับซ้อนในทุก ๆ การกระทำ (ธนขพร กิตติกิจ, 2563)

4) การเรียนรู้องค์ประกอบของการแสดง

ตัวละครที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้ฝึกหัดชื่อว่า คลานาบันโดปาตี เป็นบุคลิกลีลาที่เคลื่อนไหวรวดเร็ว ดุดัน มีการเน้นย้ำจังหวะอยู่เสมอ โดยเฉพาะจากเสียงกลอง ทุกจังหวะกลองส่งผลต่อท่าทางการเคลื่อนไหว และเป็นสัญลักษณ์ของมนุษย์

ที่หลงในค้นหาและความโกรธ หากควบคุมไม่ได้ก็จะ “พังทลาย” ในทางกลับกัน ตำราโบราณของ ญาญี มูตะชียะห์ อธิบายว่า คลานาคือตัวแทนของมนุษย์ที่สามารถควบคุมค้นหาได้ ดนตรีในระบำหน้ากากโลซารี โดยเฉพาะในตัวละคร คลานาบันโดปาติ ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงดนตรีประกอบ แต่เป็นเครื่องมือที่ใช้สร้างบรรยากาศและจังหวะ ช่วยกำกับการเคลื่อนไหวเน้นอารมณ์และบุคลิกของตัวละคร ส่งสัญญาณเปลี่ยนท่า สื่อถึงปรัชญาชีวิตของมนุษย์ เห็นได้ว่าดนตรีและการเต้นรำจึงหลอมรวมผสานกันเป็นหนึ่งเดียว เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของมนุษย์ที่ดิ้นรนระหว่าง “ความโกรธ” และ “การรู้แจ้ง” ด้วยจังหวะ กลอง และหน้ากาก ดังนั้นดนตรีจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ (Residency participant 2024, 2024)

1.3 การสะท้อนความคิดและความรู้สึก

ผู้เข้าร่วมโครงการคนที่ 5 ได้สะท้อนความรู้สึกลึกซึ้งที่ได้รับโอกาสสัมผัสและเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า เพราะได้ศึกษาและฝึกฝนระบำหน้ากาก ซึ่งมีต้นกำเนิดยาวนานหลายร้อยปี พร้อมทั้งได้รับแรงบันดาลใจจากวิญญาณบรรพชนที่คอยเฝ้ามอง เป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมโครงการมุ่งมั่นในการฝึกฝนทั้งร่างกายและจิตใจ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความสามารถและเสริมสร้างจิตวิญญาณให้แข็งแกร่ง เพื่อบูรณรักษ์และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมนี้ให้คงอยู่ต่อไป

“...ฉันอยู่ที่อินโดนีเซียมา 1 ปีแล้วในฐานะนักเรียนโครงการ Darmasiswa ด้วยความหลงใหลในศิลปะการร่ายรำแบบดั้งเดิม แต่ฉันไม่เลือกเรียนระบำหน้ากากตั้งแต่แรก เนื่องจากมันยากเกินไปสำหรับผู้เริ่มต้น กระทั่งเมื่อได้ฝึกฝนในโครงการนี้มาระยะหนึ่ง จึงพบว่า *Topeng Losari* คือการร่ายรำที่ท้าทายที่สุด โดยเฉพาะสำหรับชาวตะวันตกที่มีความแตกต่างในด้านวัฒนธรรมและลักษณะทางกายภาพของร่างกาย...” (ผู้เข้าร่วมโครงการคนที่ 5)

การแสดงชุดนี้สามารถมองได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของ “ความตายทางอัตตา” หมายถึงการละทิ้งตัวตนเพื่อเข้าสู่โลกของวิญญาณ ในระหว่างที่ผู้แสดงสวมหน้ากากนั้น ไม่สามารถมองเห็นได้เนื่องจากหน้ากากไม่มีช่องให้มองเห็น เปรียบเสมือนเป็นการพาผู้ร่ายรำเข้าสู่มิติอื่นที่เกินกว่าการรับรู้ทางสายตา ช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่เต็มไปด้วยพลังของสมาธิ และช่วยให้ผู้แสดงรับรู้ถึงความงามของการเต้นรำ ที่ไม่เพียงแต่การเคลื่อนไหวของร่างกายแต่ยังเป็นการทำให้ผู้แสดงได้สัมผัสกับจิตวิญญาณของตนเองอีกด้วย (Residency participant 2024, 2567, น. 87-97) “มีผู้เคยกล่าวไว้ว่า ความหมายของสิ่งที่ไร้รูปร่างจะปรากฏชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อเราให้รูปทรงแก่สิ่งนั้น เราสามารถเปลี่ยนสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นให้กลายเป็นสิ่งที่สามารถสัมผัสได้ และเราจะสามารถเพิ่มพูนความหมายของสิ่งนั้นได้อย่างเต็มที่ เมื่อเรามอบ “ถ้อยคำ”...” (ผู้เข้าร่วมโครงการคนที่ 4)

การสะท้อนความคิดของผู้เข้าร่วมโครงการคนที่ 4 กล่าวถึงเรื่องเล่าที่ไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งเป็นกระบวนการที่ยังคงดำเนินอยู่ระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตั้งแต่การเคารพบรรพบุรุษที่เป็นหัวใจหลักสำคัญของพิธีกรรม จนถึงการสื่อสารผ่านองค์ประกอบต่าง ๆ ของการแสดง เช่น ท่วงท่าอันศักดิ์สิทธิ์ คัมภีร์โบราณ มন্ত্রา พิธีกรรม หน้ากากที่มีพลัง เป็นต้น (Residency participant 2024, 2024)

จะเห็นได้ว่า การฝึกฝนระบำหน้ากากโลซารี เป็นกระบวนการที่มอบประสบการณ์ที่มีผลกระทบทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตวิญญาณของผู้ฝึกฝนอย่างมีนัยสำคัญ เพราะนอกจากเป็นศิลปะการแสดงที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตัวผู้ฝึกฝนโดยตรง การฝึกฝนช่วยส่งเสริมการพัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความยืดหยุ่น และการสร้างความจำทางกล้ามเนื้อในระยะยาว การทำความเข้าใจกระบวนการทำงานของกล้ามเนื้อและข้อต่อ การถ่ายเทพลังงานระหว่างส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเป็นหลักการพื้นฐานที่ส่งเสริมทักษะปฏิบัติ ในด้านอารมณ์ การฝึกฝนระบำหน้ากากโลซารีช่วยให้ผู้ฝึกฝนสามารถเข้าสู่มิติทางอารมณ์ได้

อย่างลึกซึ้ง การสวมหน้ากากในระหว่างการแสดงทำให้การสื่อสารผ่านทางสีหน้าและแววตาไม่สามารถทำได้ตามปกติ ดังนั้น ผู้ฝึกฝนจำเป็นต้องใช้การเคลื่อนไหวทางกายและภาษากายในการสื่อสารอารมณ์และความคิดภายในตนเอง การฝึกฝนในลักษณะนี้ช่วยให้ผู้ฝึกฝนสามารถพัฒนาทักษะในการถ่ายทอดอารมณ์และความคิดจากภายในตัวเองผ่านการเคลื่อนไหว กระตุ้นการปลดปล่อยความคิดสร้างสรรค์และพลังทางกายภาพในระดับสูงการแสดงในลักษณะนี้จึงมีผลในการช่วยให้ผู้ฝึกฝนเข้าสู่สภาวะที่สงบและผ่อนคลาย หรือที่เรียกว่า “flow state” การแสดงนี้ไม่เพียงแต่เป็นการถ่ายทอดศิลปะของชุมชน แต่ยังเป็นการสร้างพื้นที่ในการแสดงออกทางอารมณ์และการสื่อสารที่ลึกซึ้ง ผู้แสดงต้องสามารถปรับพลังงานในการแสดงให้สอดคล้องกับความเข้าใจและอารมณ์ของตนเอง เพื่อให้ผู้ชมสามารถรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่ผู้แสดงต้องการสื่อได้

2. ความคาดหวัง แรงจูงใจ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม

ความคาดหวัง แรงจูงใจ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ สอดคล้องกับทฤษฎีความมุ่งมั่นในตนเอง (Self-Determination Theory) โดยสามารถสรุปได้ 3 ด้าน ได้แก่ ความต้องการมีอิสระ ความต้องการมีความสัมพันธ์ และความต้องการมีความรู้สึกรับประสบความสำเร็จ โดยสามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 ความต้องการมีอิสระ (Autonomy)

มนุษย์มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามความสมัครใจของตนเอง มีความพึงพอใจในการกระทำ อันเกิดขึ้นจากความต้องการและค่านิยมส่วนบุคคล และไม่ได้ให้ความสำคัญกับมุมมองหรือความคิดเห็นของบุคคลภายนอก การกระทำเหล่านี้สะท้อนถึงค่านิยมและการสร้างคุณค่าที่ตนเองเลือกที่จะให้ความหมาย ส่งผลให้การกระทำนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายชีวิต จนกลายเป็นการแสดงออกของตัวตนที่แท้จริงช่วยให้บุคคลสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความหมาย (อาภา กำวิจิตรรัตนโยธา, 2563)

จากข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า การได้รับเลือกให้เข้าร่วมโครงการนี้ถือเป็นโอกาสที่สำคัญและเป็นประโยชน์ในชีวิต ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการยังเป็นผู้ที่เลือกที่จะเข้าร่วมโครงการนี้ด้วยตนเอง เนื่องจากมีความสนใจในที่มาของโครงการ หากสามารถฝึกฝนจนประสบความสำเร็จ ผู้เข้าร่วมจะได้รับทักษะใหม่ ๆ และประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะในฐานะครูผู้สอนในสาขาศิลปะการแสดงและศิลปนาฏศิลป์อิสระ นอกจากนี้ การตัดสินใจที่จะหลีกเลี่ยงจากวิถีชีวิตประจำวันเพื่อใช้เวลาเป็นศิลปินฝึกหัดในต่างประเทศเป็นระยะเวลา 1 เดือนก็เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ผู้เข้าร่วมโครงการตัดสินใจด้วยตนเอง การเลือกเดินทางมาฝึกฝนในประเทศอินโดนีเซียทำให้สามารถจัดระเบียบชีวิตและจิตใจได้อย่างมีอิสระ เนื่องจากมีโอกาสหลุดพ้นจากกรอบชีวิตเดิม ๆ และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปราศจากความกังวล (กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ 1)

2.2 ความต้องการมีความสัมพันธ์ (Relatedness)

ขึ้นชื่อว่ามนุษย์ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้กับการนำพาตนเองไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่ง และมีหลายคนที่มีความต้องการที่จะสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดเวลา เพราะรู้สึกดีเมื่อตนเองได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ๆ ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีหลายรูปแบบ ตั้งแต่ความสัมพันธ์แบบคู่รัก เพื่อน ครอบครัว ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ในที่ทำงานหรือในกลุ่มคนที่มีความสนใจและมีแรงจูงใจในสิ่งที่คล้ายกัน กลุ่มคนที่มีเป้าหมายใกล้เคียงกันและพร้อมที่จะช่วยเหลือเมื่อเกิดความขัดแย้งในความสัมพันธ์ (อาภา กำวิจิตรรัตนโยธา, 2563) นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีความต้องการของแอ็ดเดอร์เฟอร์

(ERG Theory: Existence Relatedness Growth Theory) ที่ถูกพัฒนามาจากลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ที่กล่าวถึงบุคคลว่า สามารถแบ่งแยกความต้องการเป็น 3 ประเด็นได้แก่ การดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ทางสังคม และการก้าวหน้าเติบโต โดยเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคม สอดคล้องกับเรื่องของความชอบ ความเคารพนับถือ ความผันผวนทางอารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และการถูกยอมรับ (เอื้อมเดือน แก้วสว่าง และคณะ, 2564)

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า กิจกรรมในลักษณะนี้สามารถสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มศิลปินและบุคคลที่มีความถนัดในด้านเดียวกัน แม้จะมีเบื้องหลังชีวิตที่แตกต่างกันและอุปสรรคในการสื่อสารเนื่องจากใช้ภาษาที่แตกต่างกัน การพบปะกันในทุก ๆ วันและการเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนสามารถสื่อสารกันผ่านศิลปะแขนงนี้ได้ ไม่เพียงแต่ผู้เข้าร่วมโครงการทั้ง 16 คนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้ช่วยครูที่เป็นเด็กและเยาวชนในชุมชน ตลอดจนผู้คนในชุมชนที่แม้จะไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ แต่เมื่อผู้เข้าร่วมโครงการมีสื่อกลางเชิงสัญลักษณ์ เช่น ผ้าคาดเอว (Sampur) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการฝึกกระบี่ ทำให้ผู้คนในชุมชนมีความสนใจเข้ามาพูดคุยและสื่อสาร การฝึกซ้อมของกลุ่มระบำหน้ากากมีการใช้เสียงดนตรีประกอบและการมีส่วนร่วมจากคนในพื้นที่มาร่วมประกอบอาหาร ทำให้ในหมู่บ้านและชุมชนรอบข้างรับรู้การมีอยู่ของกลุ่มศิลปินตลอดระยะเวลา 1 เดือน และไม่เพียงแต่ผู้เข้าร่วมโครงการที่รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน แต่คนในชุมชนเองก็รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในระดับนานาชาติครั้งนี้เช่นกัน โครงการนี้ได้มอบคุณค่าให้กับสังคมในช่วงเวลาหนึ่งทำให้ทั้งชุมชนและผู้เข้าร่วมโครงการรู้สึกเชื่อมโยงกับการสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชุมชน และผู้เข้าร่วมโครงการก็รู้สึกยินดีและมีความสุขที่ได้รับการตอบรับในเชิงบวกจากคนในชุมชนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา (กลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ 2)

2.3 ความต้องการมีความรู้สึกระบบความสำเร็จ (Competence)

วิธีการพัฒนาตนเองของมนุษย์ทุกคนคือ ต้องการสร้างเสริมความสามารถตนเองให้ขึ้นไปทั้งความรู้และทักษะ ความต้องการมีความรู้สึกระบบความสำเร็จคือ สิ่งที่มีมนุษย์รู้สึกกับตัวเองว่าจะต้องมีความสามารถ จากประสบการณ์ชีวิตที่เกิดขึ้นตั้งแต่เข้าเรียนในโรงเรียน เช่น การถูกส่งเสริมให้เปรียบเทียบคะแนนระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนต้องการกระตุ้นตัวเองให้มีคะแนนสูง พฤติกรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการมีอิสระและความต้องการไปสู่ความประสบความสำเร็จ (อาภา กำวิจิตรรัตนโยธา, 2563) ซึ่งสามารถวัดได้จากพฤติกรรม เหตุการณ์ และทัศนคติบางอย่าง เช่น ความรู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนเองต้องการจะอยู่ ความรู้สึกที่ว่าตนเองสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ การกล้าทำในสิ่งต่าง ๆ โดยไม่กังวลถึงปัญหา ความรู้สึกที่ว่ากำลังก้าวหน้าไปสู่ความสำเร็จในชีวิต เป็นต้น (อาภา กำวิจิตรรัตนโยธา, 2563)

สอดคล้องกับเป้าหมายที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้ตั้งไว้ เพราะทุกคนได้รับมอบหมายให้เขียนเป้าหมายเพื่อส่งกลับไปยังกลุ่มผู้ให้ทุนสนับสนุน พบว่า ทิศทางของความตั้งใจและความคาดหวังคือ การมุ่งมั่นศึกษาความรู้ด้านนาฏศิลป์ อินโดนีเซียเพื่อใช้ประโยชน์ทางวิชาชีพ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายกับบุคคลในวงการเดียวกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีความหวังว่าจะได้ร่วมงานและร่วมโครงการอื่น ๆ ต่อไป ผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละคนมีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกัน คือ การเป็นผู้สอน ผู้ถ่ายทอด ผู้ผลิตและผู้เผยแพร่ศิลปะการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งศิลปะการแสดงดั้งเดิมและศิลปะการแสดงร่วมสมัย ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในการเข้าร่วมโครงการนี้จึงทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนมีความตั้งใจในการร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่ เห็นได้จากการสะท้อนความคิดเห็นหลังการฝึกซ้อมในแต่ละวัน ครูนานี้ได้ให้โอกาสผู้เข้าร่วมโครงการและผู้ช่วยสอนทุกคนสะท้อนความคิดเห็นหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมฝึกซ้อมในแต่ละวัน โดยคำสำคัญที่ได้สะท้อนออก

มา ได้แก่ “มีความสุข” “สนุก” “เข้มแข็ง” “มุ่งมั่น” “ตั้งใจ” ครูนานี้ได้ประเมินทักษะของผู้เข้าร่วมโครงการในแต่ละวัน ไปด้วย โดยคำสำคัญที่ครูมักจะสะท้อนออกมา ได้แก่ “ผู้เข้าร่วมโครงการมีความจำที่ดีและรวดเร็ว มีทักษะการเคลื่อนไหว นาฏศิลป์ที่เข้มแข็ง แม้จะยังจำทำไม่ได้แต่เห็นความตั้งใจ” สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามและความมุ่งมั่นในการฝึกฝนของผู้เข้าร่วมโครงการทุกคน

3. แนวทางในการพัฒนาโครงการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในอนาคต

แนวทางในการพัฒนาโครงการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในอนาคต โครงการ The Advancement of Culture Residency ณ เมืองซีเรบอน เป็นต้นแบบของการจัดการเรียนรู้ด้านศิลปะการแสดง ที่ใช้พื้นที่ทางวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดมาอย่างยาวนานเป็นหัวใจหลักในการดำเนินกิจกรรม เมื่ออ้างอิงจากประสบการณ์และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในการศึกษา โครงการนี้ สามารถอธิบายเป็นแนวทางหลักได้ดังนี้

3.1 การจัดการเรียนรู้ศิลปะการแสดงร่วมกับการใช้สถานที่เป็นฐาน (Place-Based Education)

ศิลปะการแสดงเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อสารระหว่างผู้แสดงและผู้ชม โดยเฉพาะในกรณีของการเลือกกระบวนท่าเป็นเนื้อหาหลักในโครงการนี้ ประเทศอินโดนีเซียมีเอกลักษณ์ทางด้านศิลปะอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในศิลปะการแสดงหรือนาฏศิลป์อินโดนีเซีย ซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากองค์กรต่าง ๆ ภายในประเทศ ดังเช่นโครงการนี้ที่ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม วิจิตรศิลป์ และเทคโนโลยีของประเทศอินโดนีเซีย การสนับสนุนดังกล่าวทำให้เกิดแผนการเรียนรู้ที่นำพาผู้เข้าร่วมโครงการไปยังสถานที่ที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่แท้จริง และให้เวลาอย่างเต็มที่เพื่อฝึกฝนในฐานะศิลปินฝึกหัดตามเป้าหมายของโครงการ หนึ่งในเหตุผลที่ผู้เข้าร่วมต้องไปอาศัยอยู่ที่เมืองซีเรบอนคือ เพื่อคลุกคลีและมีส่วนร่วมในบรรยากาศและวิถีชีวิตของผู้คนท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างชุดการแสดงนี้ขึ้น และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ก็ยังคงปรากฏอยู่ในชุมชน ในทางกลับกัน หากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกิดขึ้นในสถานที่อื่น เช่น เมืองหลวงหรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ การเรียนรู้จะมีลักษณะเป็นการฟังบรรยายหรือการอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งไม่ได้ให้ออกาสผู้เรียนได้ลงพื้นที่จริงหรือมองเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่ใช้สถานที่เป็นฐานจึงเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ เพราะเป็นวิธีการที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้หัดสังเกตและต้องการรู้มากขึ้น ตลอดจนสามารถสร้างจินตนาการจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของชุมชนและมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนกับองค์ความรู้ที่กำลังศึกษา ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมและสร้างคุณค่าให้กับพื้นที่ชุมชนอย่างแท้จริง (ประติมา ธัญญธรณ์ตระกูล และคณะ, 2560)

3.2 ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลาย

สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการทั้ง 16 คนในโครงการนี้มาจากประเทศที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านความเชื่อ วัฒนธรรม และภาษา ซึ่งเมื่อทุกคนต้องอยู่ร่วมกันในประเทศอินโดนีเซีย ภาษาหลักในการสื่อสารของคนในพื้นที่คือ ภาษาอินโดนีเซีย (Bahasa) ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการต้องเรียนรู้ศัพท์เบื้องต้นเพื่อใช้สื่อสารกับคนในชุมชน แม้ว่าในบางครั้งจะไม่สามารถสื่อสารได้อย่างเต็มศักยภาพ แต่คนในชุมชนยังคงพยายามที่จะสื่อสารและทำความเข้าใจชาวต่างชาติอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ภาษาที่เป็นอุปสรรคเล็กน้อยในการดำรงชีวิตอยู่ในระยะเวลา 1 เดือนแล้ว วัฒนธรรมหรือความเชื่อที่ติดตัวมาของผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละคน ยังเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องปรับตัวให้เข้ากับคนส่วนใหญ่ให้ได้ โครงการนี้ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนที่มีความหลากหลายแต่มีความสนใจและความถนัดคล้ายกันในด้านศิลปะ องค์ความรู้ทางด้านศิลปะการแสดงจึงเป็นสิ่งที่ช่วย

ยึดเหนี่ยวและทำให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสุขสงบและมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และฝึกฝนในทุก ๆ วัน ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนมักมีคำถามเสมอ เพราะพวกเขาต้องการรู้และอยากฝึกทักษะจนเกิดความเชี่ยวชาญ ดังนั้น การจัดโครงการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในอนาคต โดยเฉพาะการรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการต่างชาติหรือต่างภาษา จำเป็นต้องเข้าใจและเตรียมพร้อมรับมือกับความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงสิ่งที่ผู้เข้าร่วมโครงการสะท้อนมาเกี่ยวกับเรื่องอาหารและสุขภาพ ซึ่งเป็นอีกประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการพิจารณาในกระบวนการเตรียมโครงการในอนาคต

“ด้วยความที่คนส่วนใหญ่เป็นชาวอินโดนีเซีย และผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติจากประเทศที่มีความใกล้เคียงทางด้านรสชาติอาหาร และเคยมีประสบการณ์กับประเทศอินโดนีเซียมาก่อนแล้ว จึงทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการชื่นชอบและมีความสุขกับอาหารแต่ละมื้อ ถือว่าโชคดีที่ได้มาอยู่ในเมืองที่มีการปรุงอาหารโดยคนในชุมชน ซึ่งทำให้รสชาติของอาหารเป็นรสชาติท้องถิ่นที่มีความจัดจ้าน เข้มข้น และอร่อยทุกมื้อ อีกทั้งปริมาณอาหารก็เพียงพอ ช่วงเวลามื้ออาหารจึงกลายเป็นช่วงเวลาหนึ่งที่ดี ที่ทุกคนจะได้ทำความรู้จักกันและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน การแบ่งปันอาหารและการรับประทานอาหารร่วมกันไม่ได้ได้เพียงแค่เติมเต็มความหิวโหย แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการเชื่อมโยงระหว่างกันและกัน...” (ผู้เข้าร่วมโครงการคนที่ 16)

นอกจากนี้ บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในโครงการนี้คือ ล่ามแปลภาษา ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการสื่อสารระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นชาวต่างชาติที่ต้องการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ หากในอนาคตมีโครงการที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น ๆ ในการสื่อสาร การมีล่ามแปลภาษาจะเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งและล่ามแปลภาษาควรจะต้องอยู่ใกล้ชิดกับผู้เข้าร่วมโครงการตลอดระยะเวลาของโครงการ เพื่อให้สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัว ตัวอย่างที่สะท้อนถึงความสำคัญของการมีล่ามแปลภาษา คือกรณีของผู้เข้าร่วมโครงการคนที่ 16 ที่กล่าวว่า

“รู้สึกเจ็บคอและมีอาการไอไม่ทราบสาเหตุ ลองซื้อยากินเองแล้วไม่หาย เจ้าหน้าที่จากกระทรวงจึงพาไปโรงพยาบาล พร้อมกับเพื่อนชาวอินโดนีเซียอีกหนึ่งคน แม้จะเป็นช่วงเวลาที่ป่วย แต่ก็ก็เป็นช่วงเวลาที่ดีขึ้นได้ที่ได้รับประสบการณ์ครั้งแรกในชีวิตของการเข้าโรงพยาบาลในต่างประเทศ และรู้สึกว่า คนอินโดนีเซียไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่ใด มีความอึดยาคัยดีมาก รวมทั้งบุคลากรทางการแพทย์ที่ได้พบเจอ ประสบการณ์การเจ็บป่วยและเข้าโรงพยาบาลในครั้งนี้...” (ผู้เข้าร่วมโครงการคนที่ 16)

สามารถสรุปได้ว่า การจัดโครงการในอนาคตต้องเลือกองค์ความรู้ที่สำคัญและสอดคล้องกับพื้นที่การเรียนการสอน โดยการนำศิลปินหรือผู้ที่สนใจมาร่วมกิจกรรมในชุมชน หรือสังคมที่เกี่ยวข้อง ผู้เข้าร่วมโครงการต้องสัมผัสประสบการณ์โดยตรงและต้องการความร่วมมือจากคนในชุมชน นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางภาษา ความเชื่อ และวัฒนธรรมของผู้เข้าร่วม ซึ่งเกิดจากประสบการณ์และการเติบโตที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้จัดโครงการต้องเตรียมรับมือกับความแตกต่างเหล่านี้ โดยเฉพาะเรื่องของภาษาที่เป็นส่วนสำคัญในการสื่อสาร

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านศิลปะในโครงการ The Advancement of Culture Residency ประเทศอินโดนีเซีย

การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านศิลปะการแสดงระบำหน้ากาก (Losari Mask Dance) ในโครงการ

The Advancement of Culture Residency ณ เมืองซีเรบอนมีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มีความสำคัญในด้านการเรียนรู้ทั้งด้านประวัติศาสตร์และการฝึกทักษะปฏิบัติ ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมโครงการไม่เพียงแต่เรียนรู้การแสดงท่าทางที่ถูกต้อง แต่ยังได้เข้าใจลึกซึ้งในเรื่องของจิตวิญญาณและความหมายที่ซ่อนอยู่ในการแสดง ซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดมาหลายร้อยปี การที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้เรียนรู้จากศิลปินท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ และได้ฝึกฝนในลักษณะนี้ถือเป็นการรักษาและสืบสานมรดกทางศิลปะอย่างแท้จริง

2. ความคาดหวัง แรงจูงใจ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ผู้เข้าร่วมโครงการทุกคนมีเหตุผลเบื้องหลังในการสมัครเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการแสวงหาความอิสระในการกำหนดเป้าหมายชีวิต ความต้องการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านศิลปะการแสดง และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคมที่แตกต่างจากชีวิตประจำวัน การฝึกหัดระบำหน้ากากต้องใช้ความอดทนและความพยายามสูง ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกถึงความภาคภูมิใจและความสำเร็จจากการพัฒนาทักษะและการได้รับการยอมรับจากชุมชน การเรียนรู้ทักษะเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการฝึกฝนทางกาย แต่ยังเป็นการพัฒนาจิตใจของผู้เข้าร่วมด้วย

3. แนวทางในการพัฒนาโครงการสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรมในอนาคต

การพัฒนาโครงการในอนาคตควรให้ความสำคัญกับการจัดเตรียมล่ามแปลภาษาสำหรับผู้เข้าร่วมจากต่างชาติ เนื่องจากการสื่อสารระหว่างผู้เข้าร่วมที่ใช้ภาษาต่างกันสามารถเป็นอุปสรรคได้ นอกจากนี้ การเลือกสรรพื้นที่สำหรับกิจกรรมก็เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาโครงการ โดยพื้นที่นั้นต้องมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และมีความคุ้นเคยจากชุมชน เพราะจะช่วยส่งเสริมให้โครงการมีความยั่งยืนและมีความหมายต่อผู้เข้าร่วม อีกทั้งการสืบสานมรดกทางศิลปะต้องได้รับการส่งเสริมผ่านความร่วมมือของชุมชนในท้องถิ่น รวมถึงการสร้างสรรค์พื้นที่การเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและครอบคลุมทั้งการศึกษาและการแสดงออกทางศิลปะ

ในทำนองเดียวกันกับการศึกษาเรื่อง Art as the Medium for Cultural Preservation Across Cultures ที่ชี้ให้เห็นถึงวิธีการที่มนุษย์ปรับตัวเข้ากับธรรมชาติและใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในบริบทของประเทศอินโดนีเซียที่มีวัฒนธรรมผูกพันกับแนวคิดเกี่ยวกับพระเจ้าและตำนานต่าง ๆ ศิลปะจึงถือเป็นสื่อกลางที่มีหน้าที่หรือบทบาทหลายประการ ไม่เพียงแต่เป็นการสื่อสารหรือความรู้แต่ยังมีบทบาทสำคัญในการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับพลังธรรมชาติและตำนานต่าง ๆ ในกรณีของประเทศอินโดนีเซียนั้น การเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรม ความเชื่อ และการอนุรักษ์ธรรมชาติได้เกิดขึ้นในชุมชนที่มีความเชื่อเกี่ยวกับพลังธรรมชาติ ศิลปินในชุมชนได้ใช้ศิลปะเพื่อสื่อสารผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เพลงที่มีเนื้อหาสื่อสารโดยตรงเกี่ยวกับธรรมชาติ การแสดงละครหรือนิทานที่สะท้อนความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ ไปจนถึงการสร้างงานศิลปะการแสดงหรือการเต้นรำที่สื่อถึงการเคารพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าความเชื่อของชุมชนท้องถิ่นนั้นสามารถช่วยรักษาสมดุลของชีวิตและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นถึงการบูรณาการความเชื่อในอดีตกับวิถีคิดในปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์จากสังคมสมัยใหม่มาช่วยสร้างความสมดุลกับความเชื่อดั้งเดิม การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในลักษณะนี้เป็นการส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคมและสิ่งแวดล้อมผ่านศิลปะ ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในเชิงลึกและยั่งยืน เพราะศิลปะเป็นเครื่องมือในการสร้างความตระหนักรู้ในชุมชนเกี่ยวกับการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในเวลาเดียวกัน (Mangoensong & Yanuartuti, 2020)

สรุปผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าโครงการ The Advancement of Culture Residency ประเทศอินโดนีเซีย มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านศิลปะที่มีความเหมาะสมและละเอียดอ่อน ทั้งในแง่ของการเรียนรู้ทักษะการแสดงและการถ่ายทอดความรู้จากบรรพบุรุษผ่านการแสดงระบำหน้ากาก การที่ผู้เข้าร่วมโครงการมีความคาดหวังที่จะพัฒนาทักษะและมีความภูมิใจในการได้รับการยอมรับจากชุมชนโลซาร์ เมืองซีเรบอน แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในด้านแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม ในอนาคต โครงการควรให้ความสำคัญกับการจัดเตรียมล่ามแปลภาษาและเลือกพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและสามารถสืบทอดต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การสนับสนุนโครงการเชิงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ดังเช่นโครงการ The Advancement of Culture Residency ในครั้งต่อไปควรขยายพื้นที่กิจกรรมไปยังประเทศอื่น ๆ ที่มีเอกลักษณ์ทางศิลปะในแต่ละแขนง และมีปราชญ์หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ เพื่อส่งเสริมให้มีการสร้างเครือข่ายที่ยั่งยืนในระยะยาวทั้งในด้านการพัฒนาโครงการและการสนับสนุนวัฒนธรรมท้องถิ่นและสามารถเพิ่มระยะเวลาการฝึกฝนเพื่อให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถพัฒนาทักษะเชิงลึกและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ การสร้างกิจกรรมในโครงการที่มีการเรียนรู้ในเชิงปฏิบัติการโดยให้ผู้เข้าร่วมโครงการได้มีโอกาสฝึกทักษะในบริบทจริงของชุมชน จะส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างผู้เข้าร่วมโครงการและชุมชนท้องถิ่น เพื่อช่วยให้การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมนี้มีความยั่งยืนและมีผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม

2. ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย

การวิจัยในอนาคตสามารถขยายไปสู่ศิลปวัฒนธรรมแขนงอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ดนตรี จิตรกรรม พัทธราภรณ์ กีฬาพื้นเมือง เป็นต้น เพื่อศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การพัฒนาและขยายทฤษฎีเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมผ่านศิลปะการแสดงในบริบทของชุมชน จะเชื่อมโยงการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของผู้เข้าร่วมโครงการและการจัดการวัฒนธรรมในพื้นที่ต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

จำเนียร จวงตระกูล และนวัสนันท์ วงศ์ประสิทธิ์. (2019). การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Content analysis for data analysis in qualitative research). PAAT Journal, 2(2).

ธนขพร กิตติก่อ. (2563). การแสดง/Performance: ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพอร์ฟอร์แมนซ์. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประติมา ธนยบุรณ์ตระกูล, ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, และชนบพร แสงวณิช. (2560). ศิลปศึกษากับการใช้สถานที่เป็นฐานเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม. วารสารเวทีวิจัยมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(3).

อาภา กำจิตรรัตนโยธา. (2563). ผลของเป้าหมายการกำกับต่อความมุ่งมั่นในตนเอง: การเปรียบเทียบระหว่างวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้น (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอี่ยมเดือน แก้วสว่าง, เพ็ญศรี จิรินัง, สมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ, และอุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ. (2564). คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรสู่ความผูกพันต่อองค์กร: ความสัมพันธ์ที่มีอยู่จริงในบริบทของคนทำงาน. *วารสารนิติศาสตร์การบริหารรัฐกิจ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 5(2).

Mangoensong, H. R. B., & Yanuartuti, S. (2020). Art as the medium for cultural preservation across cultures. In *Proceedings of the International Joint Conference on Arts and Humanities (IJCAH 2020)*. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.201201.139>

Residency participant 2024. (2024). *Tarian Agung Dari Losari: Menarilah untuk Tuhan, Tubuh dan Bumi*.

Tito, S. (2024). *Open Call of Cultural Residency in 2024*. Kementerian Pendidikan dan Kebudayaan. <https://kebudayaan.kemdikbud.go.id/open-call-of-cultural-residency-in-2024/>